

Kritik mot Transportstyrelsen för att felaktigt ha registrerat en person som ägare till ett fordon och för långsam handläggning av begäran att rätta felet (I)

Beslutet i korthet: En person anmälde till Transportstyrelsen att han felaktigt hade registrerats som ägare till en bil. Någon hade angett hans uppgifter i en anmälan om ägarbyte. Tre av de fyra sista siffrorna i hans personnummer stämde dock inte.

JO anser att omständigheterna i det här fallet varit sådana att personen borde ha fått möjlighet att yttra sig innan han registrerades som ägare till fordonet och kritiserar Transportstyrelsen för att det inte skedde.

Efter det att personen begärde att Transportstyrelsen skulle ta bort registreringen dröjde det fyra månader innan myndigheten påbörjade utredningen av vem som skulle vara registrerad som ägare till bilen. JO uttalar att ärenden om prövning av ägaruppgifter för ett fordon bör handläggas skyndsamt om någon påstår att han eller hon felaktigt har registrerats som ägare. Enligt JO har dröjsmålet fram till det att utredningen i det aktuella fallet påbörjades varit oacceptabelt långt.

Transportstyrelsen kritiseras även för det.

Anmälan

I en anmälan till JO den 3 mars 2021 förde AA fram sammanfattningsvis följande.

Den 23 juli 2020 fick han ett erbjudande från ett försäkringsbolag om att försäkra en bil med ett visst registreringsnummer. Han blev förvånad eftersom han inte äger någon bil. Det visade sig att någon hade fyllt i hans uppgifter i en anmälan till Transportstyrelsen om ägarbyte. Trots att hans person- och telefonnummer inte stämde i anmälan, registrerade Transportstyrelsen honom som ny ägare till bilen. Det tog lång tid att komma till rätta med den felaktiga registreringen. Under tiden blev han tvungen att betala bl.a. felparkeringsavgifter.

Utredning

JO hämtade in vissa handlingar från Transportstyrelsen och begärde därefter att Transportstyrelsen skulle yttra sig.

Transportstyrelsen yttrade sig den 29 mars 2022 genom generaldirektören. Yttrandet inleddes med i huvudsak följande bakgrundsinformation.

Den 21 juli 2020 tog Transportstyrelsen emot en anmälan om ägarbyte där det angavs att en person med namnet AA skulle registreras som ny ägare till det aktuella fordonet. Anmälan var underskriven av både den tidigare och den nya ägaren. Det fanns ingen med det personnummer som angetts för den nya ägaren. Transportstyrelsen sökte därför fram ett personnummer som stämde överens med de namn- och adressuppgifter som fanns i anmälan. Det bedömdes inte vara nödvändigt att kontakta AA innan han registrerades som ägare till fordonet den 22 juli 2020. Den 13 augusti 2020 kom AA in med en begäran om omprövning av registrerade ägaruppgifter. Handläggningen av den påbörjades den 4 december 2020. Den 14 december 2020 beslutade Transportstyrelsen att annullera registreringen av AA som ägare.

När det gäller *handläggningen av anmälan om ägarbyte* redovisade Transportstyrelsen i huvudsak följande bedömning.

Handläggningen har följt myndighetens rutiner för vilka kontroller som ska göras när ett personnummer är felaktigt men det har lämnats en svensk adress. Rutinen är framtagen mot bakgrund av att det inte är ovanligt att en del av ett personnummer är felskrivet samtidigt som övriga uppgifter i en anmälan är korrekta. Effektivitetshänsyn måste alltid balanseras mot enskildas berättigade krav på rättssäkerhet. Enligt Transportstyrelsen fanns det därför inte anledning att kontakta AA före registreringen.

Avseende *handläggningstiden för ärendet om prövning av ägaruppgifter* framförde Transportstyrelsen i huvudsak följande.

Transportstyrelsen hanterar många olika typer av ärenden, och det är en hög belastning på verksamheten. Därför har man tagit fram prioritetsordningar för olika ärendetyper. De utgår från vilka konsekvenser som ett ärende medför för den enskilde. Ärenden om omprövning av ägaruppgifter har prioritetsnivå 2. Sådana ärenden har ett mycket varierande innehåll. Det nu aktuella ärendet handlades såväl enkelt som snabbt när utredningen väl hade påbörjats. Den långa handläggningstiden berodde på personalbrist och ändrade arbetsförhållanden efter covid-19-pandemins utbrott. Transportstyrelsen bedömer att den prioriteringsordning som myndigheten gjort är korrekt och att handläggningstiden har varit förenlig med 9 § förvaltningslagen. I dagsläget har handläggningstiderna blivit kortare bl.a. eftersom det har tillförts personalresurser och skett en anpassning till ändrade arbetsförhållanden.

AA fick möjlighet att kommentera remissvaret.

Rättslig reglering m.m.

Om ett fordon har bytt ägare, ska den registrerade ägaren och den som har förvärvat fordonet anmäla ägarbytet till Transportstyrelsen. En sådan anmälan ska innehålla bl.a. identitetsuppgifter för den som ska registreras som ägare. Som huvudregel ska anmälan göras skriftligen på fordonets registreringsbevis i original, men under vissa förutsättningar kan anmälan också göras elektroniskt. Om endast den registrerade ägaren har anmält ägarbytet, ska den som enligt anmälan har förvärvat fordonet ges möjlighet att yttra sig innan en ny ägare får registreras. Detta framgår av 5 kap. 1 och 3 §§ förordningen om fordons registrering och användning.

Förvaltningslagen innehåller allmänna regler om myndigheters handläggning av ärenden. Av dessa regler framgår att en myndighet ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som ärendets beskaffenhet kräver (23 §). Vidare anges att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (9 §). Vilka utredningsåtgärder som krävs av en myndighet och hur långa handläggningstider som får godtas varierar således beroende på ärendets karaktär. I förarbetena till 9 § förvaltningslagen betonas att effektivitetssynpunkter alltid måste balanseras mot den enskildes berättigade krav på rättssäkerhet samt att kravet på kostnadseffektivitet avser kostnaderna för såväl det allmänna som den enskilde (prop. 2016/17:180 s. 294).

Regeringsrätten (nuvarande Högsta förvaltningsdomstolen) har i rättsfallet RÅ 2002 ref. 85 gjort sammanfattningsvis följande uttalanden om vilken utredning som kan krävas i ärenden om registrering av ägaruppgifter till fordon. Det är uppenbart att det i normalfallet inte kan åligga registreringsmyndigheten att med anledning av en anmälan om ägarbyte genomföra en fullständig utredning och därmed förvissa sig om att den som i en anmälan anges som ny ägare verkligen är ägare till fordonet. Det står likaså klart att det inte är registreringsmyndighetens uppgift att slutligt avgöra vem som civilrättsligt är rätt ägare till ett fordon. Skulle emellertid den som anmälts som ny ägare framföra omständigheter som är ägnade att starkt ifrågasätta om han eller hon över huvud taget har något med det aktuella fordonet att göra, kan det inte godtas att registreringsmyndigheten utan vidare negligerar invändningarna och enbart baserar sitt beslut på en ytligt sett korrekt anmälan.

Bedömning

Handläggningen av anmälan om ägarbyte

För att ett fordon ska få användas krävs som huvudregel att det är registrerat i vägtrafikregistret. Registret innehåller bl.a. uppgifter om fordonets ägare. Det faktum att en viss person är registrerad som ägare till ett fordon har inga civilrättsliga verkningar i fråga om vem som har bäst rätt till fordonet. Registreringen har emellertid ändå stor betydelse. Exempelvis är det den registrerade ägaren som ansvarar för att felparkeringsavgifter betalas (4 § lagen om felparkeringsavgift). Utgångspunkten är också att den registrerade ägaren är

skattskyldig för fordonsskatt (2 kap. 4 § vägtrafikskattelagen) och ansvarig för att fordonet har en trafikförsäkring (se rättsfallet NJA 2009 s. 244).

Den anmälan som ledde till att Transportstyrelsen registrerade AA som ägare till det aktuella fordonet var gjord på fordonets registreringsbevis i original. Fälten för såväl nuvarande ägares som den nya ägarens underskrifter var ifyllda. I fälten med uppgifter om den nya ägaren hade AA:s namn och adress angetts. Det fanns också ett personnummer. Emellertid var tre av de fyra sista siffrorna i det uppgivna personnumret felaktiga. Det ifyllda numret var inte ett giltigt personnummer. Transportstyrelsen noterade att det inte fanns någon person med det angivna personnumret.

Transportstyrelsen har uppgett att det inte är ovanligt att ägarbytesanmälningar innehåller felaktiga personnummer. Jag saknar anledning att ifrågasätta den uppgiften, och det skulle vara oproportionerligt resurskrävande om myndigheten skulle behöva vidta utredningsåtgärder varje gång en anmälan innehåller en mindre felaktighet.

Det framstår dock som osannolikt att någon av misstag skulle ange tre av de fyra sista siffrorna fel i sitt eget personnummer. Fälten för den nya ägarens namn, adress, telefonnummer och AA:s underskrift var dessutom ifyllda med till synes samma handstil som det felaktiga personnumret. Med hänsyn till de intressen som bär upp kommunikeringskyldigheten i 5 kap. 1 § förordningen om fordon registrering och användning, borde AA ha fått möjlighet att yttra sig innan han registrerades som ägare till fordonet. Transportstyrelsen förtjänar kritik för att det inte skedde.

Handläggningstiden för begäran om prövning av ägaruppgifter

Det kan medföra ekonomiska konsekvenser för den enskilde och dessutom upplevas som obehagligt att felaktigt bli registrerad som ägare till ett fordon. Som jag nämnt ligger exempelvis ansvaret för felparkeringsavgifter hos den registrerade ägaren.

Även om den felaktiga registreringen i AA:s fall borde ha kunnat undvikas, får det i normalfallet godtas att Transportstyrelsen inte gör några särskilda kontroller vid ett ägarbyte, förutsatt att anmälan om ägarbyte är ifylld på ett fullständigt sätt och inte ger anledning till tvivel om huruvida uppgifterna är korrekta (jfr RÅ 2002 ref. 85). Ett sådant system förutsätter dock enligt min mening att Transportstyrelsen har tillräcklig beredskap för de fel som kan uppstå och kan åtgärda dessa så fort som möjligt. Därför menar jag att ärenden om prövning av ägaruppgifter bör handläggas skyndsamt i de fall då någon påstår att han eller hon felaktigt har registrerats som ägare till ett fordon. Det gäller även om den registrerade ägaren inte har framfört till Transportstyrelsen att han eller hon riskerar att drabbats ekonomiskt.

Behovet av kommunikation med den tidigare ägaren medför att ärenden av aktuellt slag inte kan avgöras omedelbart. Enligt min mening bör dock

utredningen av dem påbörjas i nära anslutning till att begäran kommer in. Transportstyrelsen har i sitt remissvar uppgett att ärenden om prövning av ägaruppgifter har ett mycket varierande innehåll. Jag uppfattar det som att även andra ärenden än sådana där någon påstår sig ha blivit felaktigt registrerad som ägare hör till denna grupp. Jag har ingen närmare kännedom om vad sådana andra typer av ärenden kan avse, men det ligger nära till hands att anta att ärendena är av skiftande karaktär och att vissa ärenden är mer brådskande än andra. Därför är det angeläget att det finns fungerande rutiner för den inledande granskningen, så att de mer brådskande ärendena uppmärksammas.

AA:s begäran om prövning av ägaruppgifter kom in till Transportstyrelsen den 13 augusti 2020. Utredningen av begäran påbörjades inte förrän den 4 december 2020, dvs. nästan fyra månader senare. Efter att den tidigare registrerade ägaren yttrat sig beslutade Transportstyrelsen den 14 december 2020 att annullera registreringen av AA som ägare.

Jag har inga synpunkter på den påverkan på handläggningstiden som kommunikationen med den tidigare ägaren hade. Däremot är dröjsmålet fram till det att utredningen påbörjades oacceptabelt. Enligt Transportstyrelsen har handläggningstiden berott på personalbrist och ändrade arbetsförhållanden med anledning av covid-19-pandemin. Jag har förståelse för att arbetssituationen kan ha varit ansträngd, men det ursäktar inte dröjsmålet innan AA:s ärende började utredas. Transportstyrelsen förtjänar kritik även för den långsamma handläggningen.

Det som i övrigt har förekommit i ärendet ger inte anledning till något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.